

מה יואי הושן

יוצא לאור ע"י מכון אבני הושן

חידושי ושיעורי מורינו
הגאון רבי שמואל ניימאן שליט"א
אב"ד אבני הושן – מאנסי

מכון
אבני
הושן

טז

פרשת שמות | תשפ"ב

מוקדש לרפואת מרן שמואל בן שרה פערל

עניני הפרשה

שיעור הפרשה

מעלתה של ארץ ישראל - כה הרוחני שבה

ושמנים, כי מקום המרעה לבהמות אין טוב לגידול פירות טובים, וכן להפך כשיש פירות טובים אין זה מקום מרעה הגון לבהמות ואין חלב מרובה, לכך אמר שנתעלתה ארץ ישראל משאר הארצות, שיש בה מעלה רבה זו של שני ההפכיים, גם יש שם חלב רב וטוב, וגם פירות שמנים ומתוקים הזבים דבש מהם. עכת"ד.

דברי הרמב"ן בצורך המלחמה עם הכנעניים

וכן יש להביא עוד את דברי הרמב"ן (שם, כשדיבר הקב"ה אל משה) המבאר כוונת אמרו אל מקו"ם הכנעני, ולא אמר אר"ץ הכנעני כדרכו בשאר המקומות, כי בא לרמוז שיירשו אותם ישראל ויכריתו אותם וישבו במקומם, ולא שיהיו יושבים בקרבם כאבותיהם, והיינו, שילחמו ישראל עם הכנעניים עד חרמה ויכריתו כל זכר מהם, עד שהארץ יקרא רק מקו"ם הכנעני, שמשמעותה הוא שבעבר היו הכנעניים גרים שמה וזה היה מקומם, ולא שעדיין יהיו בה כמו באבותיהם אברהם יצחק ויעקב שדרו בארץ יחד עם הכנענים. עכת"ד.

עצם בשורת המלחמה עם הכנעניים

והנה לפי דברי הרמב"ן אלו, כי כוונת אמרו אל מקו"ם מונח בזה ג"כ שיצטרכו בני ישראל ללחום עם הכנעניים ולהכריתם מן הארץ עד שיקרא מקו"ם הכנענים בלשון עבר, יש לבאר מה שבפסוק בה מצוה הקב"ה למשה מה לומר לבני כתב הלשון אל

שצווה להגיד להם 'ה' אלוקי אבותיכם נראה אלי אלוקי אברהם יצחק ויעקב לאמר פקד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים. ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ הכנעני והחתי והאמרי והפריזי והחוי והיבוסים אל ארץ זבת חלב ודבש'.

והנה שם בכתוב לא אמר להם שהולכים אל ארץ טובה ורחבה, כאשר נאמר בתחילה בדברי הקב"ה למרע"ה (לעיל פסוק ח'), והרי זה צריך הבנה בשלילת הדבר.

ועוד יש לדקדוק בפסוק, כי כאן כשמצוה לו מה לדבר לבני"ן כן כתב הלשון 'אל אר"ץ הכנעני', שונה ממה שנכתב למעלה 'אל מקו"ם הכנעני'.

דברי הרמב"ן באמרו ארץ זבת חלב ודבש כי שלא בדרך הטבע היא

ולבאר עניינה של מקרא נקדים את דברי הרמב"ן (שם, פסוק ח) המפרש כוונת מאמר הכתוב ארץ זבת חלב ודבש, ואומר 'ושבח אותה שהיא ארץ מקנה שיש בה מרעה טוב, והמים יפים, ויגדל החלב בבהמות, כי אין הבהמות בריאות וטובות ומרבות החלב, אלא רק באורי טוב ועשב רב ומים טובים. ובעבור שימצא דבר זה של ריבוי החלב בבהמות רק באחו ובמרום הרים, והרי שם אין הפירות שמנים ויפים אלא כחושים, אמר כי הארץ היא עוד שמינה, שפירותיה שמנים ומתוקים עד שתזוב כולה בדבש מהם. והנה שבח אותה על כל טוב ה', על דגן ועל תרוש ועל יצהר ועל בני צאן ובקר. וזהו צבי היא לכל הארצות (יחזקאל כ.ו).'

והיינו שלפי דרך הטבע בסתם ארץ אחרת, הרי שאם יש חלב הרבה בבהמות, אין שם פרות טובים

דקדוקי המקרא בענין מעלותיה של ארץ ישראל

בתורה הקדושה בפרשתן כשנגלה הקב"ה למשה רבינו בסנה, נאמר בכתוב בדברי השי"ת למשה רבינו (שמות ג. ז-ח) 'ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מכאביו. וארד להצילו מיד מצרים ולהעלתו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני והחתי והאמרי והפריזי והחוי והיבוסים'.

והנה בפסוקים אלו רבו הדקדוקים למעיין, בראשונה צריך לבאר כוונת אמרו 'ארץ זבת חלב ודבש', מה ראה צורך לפרט פרט זה במעלת ארץ ישראל, והכי לא סגי לומר כי היא ארץ טובה ורחבה, וכן תמה ברמב"ן.

ועוד יש לבאר, מפני מה קורא הכתוב כאן ארץ ישראל מקו"ם הכנעני וכו', שהיא משונה משאר המקומות שבתורה שקורא אותה בלשון אר"ץ, ודקדוק זה גם איתא ברמב"ן כאן.

ובשלישיה נבאר, מהו כוונת אמרו ארץ טובה ורחב"ה, הלוא עתה היה כלל ישראל נמצאים בארץ מצרים, וארץ ישראל לעומתה לא היה רחבה כלל אלא קטנה כנגדה, והאיך שייך לומר ארץ רחבה כשמדבר לאנשים שנמצאים בארץ גדולה והרחבה הימנה.

דקדוקי המקרא בציווי השי"ת לדברי משה רבינו אל ישראל

ועוד יש לדקדק דהנה להלן (פסוק יז - יח) כשאומר השי"ת למשה רבינו מה לדבר אל בני ישראל, איתא

אר"ץ הכנעני, ולא כמו שכתב למעלה **'אל מקום הכנעני'**, היות ולא רצה שיאמר להם עתה בפעם הראשונה שהמה שומעים מעצם הדבר של ההבאה לארץ ישראל אודות המלחמות שיצרכו ללחום לכבוש את הארץ בכדי שלא יבוא מורך בלבכם שצריכים לעבוד עבודה קשה לכבושה, ולעת עתה הסתיר הדבר מהם, אבל למעלה ששם מיירי שדיבר השי"ת למרע"ה לבדו, אמר לו זאת.

אמנם עדיין תיקשי בעצמיותה של בשורה זו, שאמר הקב"ה למשה רבינו שיצטרכו ישראל ללחום עם הכנעניים, מה ראה צורך לומר זאת למשה רבינו עתה, ומה זה נוגע בעת הזאת כשהם עדיין במצרים, ומאי נפקותא אם יגיעו לארץ ישראל ברוגע ובשלום והכנעניים עדיין בה, או שזה יהיה עם כיבוש ומלחמה וסילוק העממין ממנה, ונראה מזה שיש שייכות רבתית עם עצם המלחמה ועם טובתה ומעלתה של הארץ, ומה ביאורה של דבר.

צורך השי"ת לספר לישראל במעלות הארץ

וכדאי לבאר הענין על נכון, יש להקדים דגם עפ"י דברי רמב"ן הנ"ל במעלת ארץ ישראל - שהוא מקום כה משובח שיש שם הן חלב רב וטוב, והן פירות שמנים ומתוקים - יש להוסיף ולבאר, שלכאן ישאל השואל מה ראה הקב"ה צורך לפרט ולדבר במעלתה של הארץ כי היא ארץ זבת חלב ודבש, הרי כעת נתונים ישראל בקושי ובצער תחת עול הגלות של מצרים, ובעי קודשא בריך היא להצילם מהם ולהוציאם ממצרים וככתוב (להלן פסוק ט) **'ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לחצים אתם. ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים'**, ולכאורה במצבם הכי דלה היה בפשטות סגי שיאמר להם שיוצאים ממצרים לבד, והולכים אל מקום אחר אשר שם יהיו ישראל חופשיים לנפשם ולא יהיו נאנקים תחת שלטון עם זר, ובזאת יתרצו וישמחו כלל ישראל, ולמה היה צריך להוסיף לומר להם שהולכים לארץ טובה ורחבה שיש בה מעלות רבות ונפלאות.

אבל ביאור הענין הוא, כי באמת היו ישראל יכולים לטעון כלפי מעלה, שאם כל מטרת ציאנתנו ממצרים היא בעבור ירידת עול מצרים עלינו ושנהיה חופשיים משלטונם הקשה, הא סגי להעניש פרעה והמצריים ולהמיתם, ובזאת ירד עול המצריים מעלינו ונוכל להישאר במצרים בלי טלטולא דאורחא ודגברא ללכת אל מקום אחר, ולמה לנו לצאת ממצרים לארץ אחרת.

ולכך אמר להם השי"ת כי לא ירוויחו די בהענשת מצרים והישארותם במצרים, כי הוא רוצה להעניק

באופן פרטי, יצטרכו לנקותה מכל סיג ופגם מזוהמת הכנעניים אשר השאירו בארץ כי המה עם ירוד ומגונה, ויצטרכו ללחום עמם ולהכריתם משם ולצחצח את הארץ ולנקותה מכל סיג ופגם ואפילו בעמל ובקושי מרובה, וכל זה בכדי שתוכל לזכות להשראת השכינה באתר נקי וטהור.

ולכך למעלה (פסוק ח) כשדיבר הבורא ית"ש למשה רבינו, אשר לא היה נמצא בזוהמת מצרים, והיה יכול להשכיל ולהבין בכוחה הרוחני של הארץ, קורא אותה בלשון 'מקום' היות שדיבר איתו הקב"ה על דבר הקדושה שיש בארץ, ואמר לו שבני ישראל יצאו מן ארץ מצרים להגיע לארץ ישראל משום הקדושה שיש בה דייקא, ולכך יצטרכו ללחום עם הכנעניים בכדי לנקותה ולהטהרה כדבעי למיהוי ובכך תהיה ראויה האדמה שתשרה בה שכינה.

וכן אמר לו כי היא ארץ **'טובה ורחבה'**, ואין הכוונה רחבה כפשוטו, כי הרי ארץ מצרים גדולה הימנה וכשנתבאר, אלא כיון על אומרם (דניאל יא, טז-מא) **'ארץ הצבי'** אשר היא רחבה ונמתחת כעור הצבי, לפי מספר בני אדם הדרים עליה.

והרי זה דבר ניסי לגמרי שהארץ יתפשט ויתקצר לפי מספר בני אדם היושבים בה, וזה שייך רק משום כוחה הרוחני אשר תמון בארץ וגורם להמעלות שבה אף מעל לדרך הטבע.

בצינוי השי"ת למשה רבינו לדבר לישראל - מדבר עתה על עניני הגשמיות

אכן כשדיבר הכתוב להלן (פסוק יז) בדברי מרע"ה אל בני ישראל, **שידע השי"ת שעדיין לא ישיגו ולא יבינו עתה את הכח הרוחני שבארץ, הרי שאמר להם כפשוטו ממעלתה של הארץ כי יש בה דברים נפלאים דוגמת חלב ודבש ושני ההפכיים שבה שלא כדרכה של עולם, ורק כשיצאו ממצרים ערות הארץ ישיכילו ויתעלו בנפשם להשגה גבוהה של כח הרוחני הטמון בהם יספר להם מהקדושה שיש בה.**

ולכן מובן כנ"ל **שכשדיבר אל בני ישראל לא הזכיר לשון 'מקום'**, כי כוונת המלחמה היא בעיקר בכדי לזכות הכח הרוחני שבה, ומזאת עדיין לא רצה לדבר עמהם עתה.

וכן **לא אמר להם ארץ טובה ורחבה** - שהכוונה הוא על ארץ הצבי, היות וזה דבר נפלא ביותר שא"א שיתהווה רק ע"ד נס ע"י ממציות הרוחני ששוכנת שם, וזאת עדיין לא השיגו ישראל עתה, ובסתם לומר שהיא ארץ רחבה לא יוכל, כי הרי מצרים יותר רחבה הימנה.

אכן בפרשיות הבאות כשכבר יזכו ישראל לצאת ממצרים, ולקבל את התורה בקדושה ובטהרה, וכבר יזכרו את נפשם מכל סיג ופגם ויוכלו כבר להשיג השגה נעלה זו, ודאי שיאמר ויספר להם מרב קדושה ועוצם טהרתה של אדמת קודש זו.

להם **ארץ זבת חלב ודבש, וכדברי הרמב"ן דלעיל שיש בה מעלה מיוחדת של תרתי דסתרי**, כי יש שמה גם מרעה טוב לבהמות וחלב משובח, וגם היא מקום פירות שמנים ומתוקים הזב דבש מהם, וזאת הרי ליכא במצרים, ולכך ירצו להגיע לארץ ישראל שהיא מקום כה נעלה ומשובח.

אין כוונת הכתוב על מעלת גשמיות אלא על ההשגחה הרוחנית שבה

ויש להוסיף ולומר עוד יסוד חדש, דהנה כאשר נאמר בכתוב על מעלתה של ארץ ישראל שהוא **'ארץ זבת חלב ודבש'**, וכדברי הרמב"ן שיש בה מעלה מיוחדת של תרתי דסתרי, שיש שמה גם מרעה טוב לבהמות וחלב משובח, וגם מקום של פירות שמנים ומתוקים הזב דבש מהם ושלא כדרך הטבע, הרי יקשה למשכיל האין נוכל לומר שכוונת הכתוב לדבר על דברי הנאות גשמיות גרידא של חלב רב ופירות מתוקים, וכי לבעבור זאת ירז הכתוב לישראל לבוא לארץ משום הנאת גופנית וצרכי הגוף לפטמה בתענוגי העולם הזה, אתמנה.

אלא ודאי שכיוון לדבר על דבר רוחני גבוה מעל גבוה שבארץ הקדושה, וכאשר מובא בכתוב (דברים יא, יב) **'ארץ אשר ה' אלוקיך דרש אתה תמיד עיני ה' אלוקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה'**. והיינו אשר נתקדשה ונתעלתה ונתחידה הארץ בהשגחתה הפרטית של הבורא יתברך שמו עליה, ותמיד עיני ה' אלוקיך בה, ולכך יש עליה כח רוחני רב המשפיע על כל יושביה וגם על כל פירותיה והדברים הגשמיים שבה.

וגם אמר סימן להשגחה הרוחנית שבה, כי רואים שינוי בהדברים הגשמיים שבה, וכי יש בה שני הפכיים של חלב רב ופירות שמנים ומתוקים שהוא שלא בדרך הטבע וכדרכו של עולם, וכל זאת בעבור שנתקדשה בהויה רוחנית רבה ועצומה של השגחת השי"ת עליה ועל כל הנמצאים בה המשפיע ומכניס רושם עמוק גם בפירותיה ובחלק הגשמי שבה, ואין זה אלא כסימן **לדבר הפנימי והעמוק שבארץ**, וזאת הוא הדבר אשר רצה השי"ת לומר למשה רבינו ע"ה, ולא על הנאות גשמיות בסתמא.

דברי הקב"ה למשה רבינו על ההשגחה הרוחנית שבה

וביסוד זה יתבארו הדבר היטב כל הדקדוקים שהקשינו והכל על מקומו יבוא בשלום, כי כשאמר הכתוב אל **מקום הכנעני**, כיוון לומר כדברי הרמב"ן שיצטרכו ללחום עליה להכריתם מן הארץ ולא להשאיר אותם בה כדרכם של האבות הק', והסיבה לזה הוא כי בכדי שיהיה הארץ קדוש בקדושה של מעלה ויזכה להשראת השכינה והשגחת הבורא

אם מותר להשתמש בראבא"ט בשבת ובאיזה אופנים הוא מותר, והחששות השייך בזה

רק כאומר להראבא"ט שהוא ילך וידליק הלייט, והראבא"ט הוא אשר הולך להדליק הלייט, ולא שאני עשיתי שידלק הלייט כמו בכתיבה לקאמפיוטער, והדיבור להראבא"ט רק פעל לכוונו מה לעשות, אך הוא כבר כל הזמן מוכן ועומד לעשות פעולות, ולכן מותר הדבר.

או שניתן לומר, שזה כמו קאמפיוטער ממשי, ועשייה של הראבא"ט מתייחס אחר האדם האומר לו מה לעשות, ואסור לעשות כן.

חשש נוסף בפעולת העלקטר"י שבו

ועל הצד שביארנו שהמעשה של הראבא"ט אינו מתייחס אחר האדם הדובר אליו אלא בתור הראבא"ט, הרי שיש לדון עוד, דיש להתבונן האין פועל העלקטר"י שבו, האם הוא פועל כל העת ובין שאני מדבר אליו ובין שאני שותק (כלומר בין שהראבא"ט עושה פעולה עתה ובין שהוא על מקומו ולא עושה שום פעולה), ובאמירתי אליו לא נדלק בו שום עלעקטר"י חדש, ובגוונא זו יהיה מותר האמירה אליו, כי באמירתי שלי לא נוצר פעולה חדשה של עלעקטר"י, או שהעלקטר"י שבו אינו פועל כל העת, אלא רק כשמדברים לראבא"ט והולך לעשות פעולה הרי שנדלק העלקטר"י שבו לחיים, ואז יאסר הדבר.

אם ניתן להשתמש בו בשבת

ועתה, לפי הצדדים דלעיל שאוסרים הדבר, אי משום שזה דומה לכתיבה בקאמפיוטער וכן שהעלקטר"י שבו נדלק רק כשמדברים אליו. יש לדון האם יהיה מותר להשתמש בו באופן שמכוונו לעשות רק פעולה אחת והולך וסובב בין האנשים ועושה את פעולתו, ולא נחשוש שמא ידבר האדם אליו בטעות כשיגרא דלישנא בימות החול, או שיאסר לעשות זאת בכדי שלא נגיע למציאות של טעות שחלילה נדבר אליו לעשות מעשה בשבת אשר זה אסור, והיינו כגזירה דשמא יטה. ותן לחכם ויחכם עוד, ואי"ה עוד חזון למועד להתעמק בזה בייתר עומק ולהגיע להלכה ברורה כשזה יהיה נוגע יותר למעשה ונדע בייתר בהירות את מציאות הדבר לאשורו.

אוטאמאטי"ש בשבת לעשות רק פעולה אחת, ויסתובב בין האנשים ויעשה את מלאכתו (ובאופן שכתבנו לעיל שמירי שזה פועל בכל יום מימות החול), והיינו שהוא כבר מכוון ועומד מה לעשות, ויעשה אותו פעולה בלבד, או דאסור משום דיש חיסרון בהו, אשר יכולים גם לדבר אליו שיעשה עוד מעשים, ויש חשש גדול שמא מתוך שיגרא דלישנא דימות החול נדבר אליו גם בשבת.

וכדי לבאר הדבר אי מותר בשימוש בשבת באופן אוטאמאטי"ש, נקדים תחילה את החששות שיש באמירה לראבא"ט בשבת.

אמירה לקאמפיוטער"ר וכותב מה שאני מדבר

ונבאר קודם הלכה דומה הנוגע בשבת, דהנה יש מציאות בקאמפיוטער"ר אשר במקום לכתוב בידיים ע"י draobyek, אפשר גם לדבר והקאמפיוטער"ר כותב מה שאמרנו, **ובזה פשיטא שיש בהו איסור של כותב בשבת ועכ"פ מדרבנן בוודאי,** כי בזה אמרינן שיש בעצם שני אופנים של כתיבה, יש אופן של כתיבה בידיים ויש אופן של כתיבה בפה, והדיבור שלי ממש כותב הכתב.

אם ראבא"ט דומה לאמירה לקאמפיוטער"ר

ועתה נצטרך לדון באמירה לראבא"ט בשבת כשאומרים אליו לעשות מעשה ועושהו, וכגון להדליק הלייט בשבת והולך ומדליק את הלייט על ידי הדיבור שדיברתי עתה אליו, האם זה דומה למדבר לקאמפיוטער"ר וכותב מה שנאמר או לא.

דאיכא למימר, דכשהראבא"ט מדליק את הלייט, אין איסור בעצם ההדלקה שלו, כי מותר לו להדליק את הלייט, וגם שאין בהו איסור של אמירה לנכרי, כי זה אינו אדם כלל, וגם נוכל לומר שאין זה נחשב כמו שאדם המדבר אליו הדליק את הלייט כי זה אינו דומה לאמירה לקאמפיוטער"ר, כי שמה בקאמפיוטער"ר הדיבור נקלט על ידי rosnes הכותב הכתב, ויוצא שהדיבור לקאמפיוטער"ר כותב הכתב, ולא שהדיבור שלי אמר לקאמפיוטער"ר שהוא ילך ויכתוב הכתב. אמנם בראבא"ט, הדיבור שלי הוא

נידון הראבא"ט

בזמננו נתחדש בעולם כלי הראבא"ט, ובכמה מקומות ברחבי תבל כבר משתמשים עמהם לרוב, והוא כלי אשר בכוחו לעשות פעולות שונות לבדו וכגון לנקות את הבית וגם יכול להוריד דברים מעל השולחן מאליו לאחר הסעודה וכדומה וכדומה. ויש לדון בדרכי פעולתו בשבת, ונביא להלן כמה נידונים להלכה שנצטרך לדון בהם לעומק כשהראבא"ט יתפשט יותר בעולם ויגיע גם למחוזותינו.

שני סוגי ראבא"ט

דהנה ישנם שני סוגי ראבא"ט, האחד, הוא מיוחד לפעולה אחת, וכשמפעילים אותה עושה הראבא"ט תמיד אותו פעולה קבועה אוטאמאטי"ש. השני, ראבא"ט יותר משוכלל ומחודש בטעכנעלאגיע רבתית, אשר גם יכולים לדבר אליו כשהוא פועל, לומר לו שיעשה כך וכך, וכגון שאומרים לו ללכת להדליק את הלייט והולך ומדליקו וכדומה.

ראב"ט הפועל אוטאמאטי"ש

והנה בהאופן הראשון, בראבא"ט הפועל ועושה מלאכתו באופן קבוע בכל פעם כשמפעילים אותו, ורוצה האדם לכוונו מערב שבת שיפעל בשבת באופן אוטאמאטי"ש, ונתעורר השאלה אם הוא מותר או אסור.

ובזה נצטרך לחלק בין ראבא"ט שהוא רוצה שיפעל רק בשבת או שהוא פועל בכל יום ויום מימות השבוע (וכנתבאר בגליון העבר לפר' ויחי), כי אם הוא פועל בכל יום ויום מימות החול הרי שמותר הדבר לכוונו גם לשבת, אך אם כווננו מערב שבת שיפעל רק בשבת, אזי לכאורה נראה דאסור וכאשר נתבאר כי איכא בהו החשש של שמא יטה, שכיון שאינו רגיל בשימוש כל יום, הרי יש חשש שמא יכבנו או ידליקנו וכדומה [ע"ע בגליון העבר].

ראבא"ט הפועל עם דיבור שמדברים אליו

והאופן השני בראבא"ט אשר יכולים לדבר אליו דיבורים, וזה עובד על ידי rosnes שמדברים ואומרים אליו לעשות מעשים שונים ועושה זאת, והשאלה היא האם מותר לכוונו שיפעל באופן

הליכות חיים והשקפה

ישיבה ליד אשה בבא"ן, בבא"ס, או בפליגער

שאלה: אני רוצה לשאול את מוריניו הרב שליט"א, מידי יום ביומו לוקח לי הדרך מהעבודה לביתי כמו ארבעים וחמשה דקות בבא"ן, וכמעט תמיד יש לי עבודה רבה לסדר את מקומות הישיבה שלא אשב ליד אשה, ונפשי בשאלתי מהו אכן גוף ההלכה בישיבה ליד אשה זרה במקומות אלו וכמו בבא"ן או בא"ס ופליגע"ר וכדומה, ועד כמה הוא הצורך לבקש מהם להחליף מקומות בכדי שיהיה לי מקום ראוי לשבת שלא על יד אשה

בפשטות מותר הדבר

תשובה: בפשטות ההלכה בשו"ע, מותר לשבת בסתם על יד אשה זרה במקומות אלו, וכן גם מותר לשבת בין שני נשים זרות אשר אינם מכירות זה את זה, אמנם נביא עתה שני תנאים הכרחיים להתיר זה.

תנאים הכרחיים לזה

בראשונה צריך להיזהר מאוד לשבת במרחק מה מהאשה, ושלא יהיה חשש נגיעה כלל. גם צריך לראות שלא יהיה חשש הרהור מהישיבה על ידה, אמנם באם יודע בנפשו וחושש להרהור וכגון באשה שאינה לבושה בצניעות (ולאו דווקא באינה צנועה, אלא כל חד וחד כפי שמרגיש בנפשו וחייש לתקלה, ולב יודע מרת נפשו), הרי ודאי שמחויב לעשות כל טצדקי שבעולם שלא

לשבת על יד אשה, ואפילו אם יהיה בזה רעש ומהומה רבתי בבא"ן, ושלא יקל כלל בדבר הזה, כי כבר אמרו ז"ל (עדות פ"ה מ"ז) 'מוטב שיקרא אדם שוטה כל ימיו, ואל יהיה רשע שעה אחת לפני הקב"ה'.

נפקותא באשה נדה שהחמירו יותר

והנה באשתו בזמן שאיננה טהורה, נפסק ההלכה (יו"ד סימן קצ"ה) שאסור לשבת לידה כשיש חשש נגיעה, אמנם באשה זרה קצת קיל הדבר (והיינו ודאי כי גם באשה זרה צריך להיזהר מחשש נגיעה וכדלעיל, אמנם באשתו נדה החמירו חז"ל ביותר), ומבאר הרא"ש בחמירותא דהאי, כי באשתו נדה אסרו גם להעביר חפץ מידו לידה (שם) כי חששו שמא יגעו זה בזה בטעות, ובנגיעה יש חשש דמשום קורבתה בימי טהרה יתכן ויצא מכשול בזה, אכן

באשה זרה גם אם בטעות יגע בה חלילה, אין כל כך החשש של מכשול כי אינו מכיר אותה ואין לבו גס בה.

אכן חובה להוסיף בזה, כי גם לפי האופנים דלעיל שהותר הדבר, הרי שאם הוא בעל היכולות ואפשר לו לפזר מעות לשבת במקום שאינו על יד אשה, וכגון בנוסע בפליגע"ר שיכול להוסיף ממון שיהיה לו מקום ב - ssalC tsriF או ב - ssalc ssenisub וכדומה, ודאי שראוי הדבר, והרי זה ייחשב עד למאוד אצל השי"ת, ואשרי לו ואשרי חלקו.

וכן בנסיעה בפליגע"ר יחד עם אשתו בזמן שאיננה טהורה, אם הוא בעל יכולת, ודאי כי נאה ויאה לפזר מעות רב לקנות מקום יקר שיוכלו לשבת בהפסק ראוי.

אמירה נעימה...

לשון בעל הגדה: ויגר שם - מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקע במצרים: וצריך ביאור שלכאורה הוא סותר לדרשת חז"ל על 'ירד שם' - 'אנוס על פי הדיבור' שמביא בעל הגדה ממש קודם שהביא דרשה זו ששם משמע שהיה מוכרח לשהות ולישב שם בגזירת הבורא ב"ה, וכאן דורש שירד 'לגור שם' בדרך עראי.

והכונה בזה הוא, שכלל ישראל נזהרו במשך כל תקופת גלות מצרים שלא להשתקע ולהפוך לתושבי קבע, ולמרות אריכות השנים לא נהיו חלק מהאומה המצרית, היפך מדרך העולם שלמשל מי שמגיע לאמריקה ממדינה אחרת, שתחילה הוא מייחס עצמו למקום מוצאו, אך

עם השנים ובוודאי אם נשאר כאן לגור במשך עשרים שנה ויותר, נהפך ל'אמעריקאנער' מוחלט בכל מהותו והשתייכותו.

וזהו 'לגור שם' שאע"פ שידעו שעליהם להתכונן לחיות בארץ מצרים למשך הרבה שנים, בכל זאת כל האופן וההתנהגות שלהם היתה כמו אנשים שמגיעים לתקופה קצרה כגרים, ולא על מנת ליטמע כאזרחים שוים בין המצריים.

וכך צריך כל יהודי להרגיש בגלות בין העמים, שמה שלא יהיה וכמה שישתובב בין הגויים, תמיד ישמור על ריחוק וירגיש 'פרעמדקייט'

לעומתם. ובשנות חיי יעקב במצרים, הורה לדורות כיצד תיראה צורת ההתנהגות של יהודי בגלות. וכל ההמשך שבני ישראל לא שינו שםם לשונם ולבושם, היה מהיסודות שנטע יעקב אבינו. ובדרך זה כתב ה"משך חכמה" (בחוקותי ד"ה ואף גם זאת עיי"ש בדבריו הנפלאים) שיעקב אבינו הציב את מצב עם ישראל בגלות, וקבע בנפש בני ישראל קשר טבעי להשתוקק לארץ האבות, שירגישו 'ויגר שם' - אנו כאן רק באופן זמני כגרים ולא להשתקע. ואף אם יעביר יהודי את כל חייו בארץ נכריה, ירגיש שאין לו שייכות וחלק עם הגויים, ויתרחק מלעשות כמעשיהם ומנהגיהם.

"מקום זה ממתין עבורך! הרם את מתת ירך הנדיבה למען הוצאת הגליון הזה"

"מקום זה ממתין עבורך! הרם את מתת ירך הנדיבה למען הוצאת הגליון הזה"

ליכות רפואת השלימה של מוריניו הרב שליט"א הונצח ע"י תלמידו המיחל לשמוע עוה"פ את שיעוריו הנחמדים והיקרים